

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Факультет міжнародних відносин
Кафедра міжнародних відносин і регіональних студій

СИЛАБУС
нормативного освітнього компонента
Політична географія країн і регіонів
Підготовки бакалавра
Спеціальності 291 Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії
освітньо-професійної програми
Міжнародні відносини

Луцьк – 2022

Силабус навчальної дисципліни «ПОЛІТИЧНА ГЕОГРАФІЯ КРАЇН І РЕГІОНІВ» підготовки бакалавра, галузі знань 29 Міжнародні відносини, спеціальності 291 Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії, за освітньо-професійною програмою Міжнародні відносини

Розробник: Копачинська Галина Василівна, кандидат географічних наук, доцент

Погоджено

Гарант освітньо-професійної програми:

доц. Вознюк Є.В.

Силабус освітнього компонента затверджено на засіданні кафедри міжнародних відносин і регіональних студій

протокол № 1 від 29.08.2022 р.

Завідувач кафедри:

проф. Н. Н. Коцан

I. Опис освітнього компонента

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна /освітньо-наукова/освітньо-творча програма, освітній рівень	Характеристика освітнього компонента
Денна (очна) форма навчання	29 Міжнародні відносини 291 Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії Міжнародні відносини бакалавр	Нормативна
Кількість годин/кредитів 150/ 5		Рік навчання 3
		Семестр 5-ий та 6-ий
ІНДЗ: немає		Лекції 50 год.
		Практичні (семінарські) 38 год.
		Самостійна робота 52 год.
		Консультації 10 год.
		Форма контролю: 5 сем. - екзамен 6 сем. - екзамен
Мова навчання українська		

II. Інформація про викладача

ПІП Копачинська Галина Василівна
 Науковий ступінь кандидат географічних наук
 Вчене звання доцент
 Посада доцент
 Контактна інформація (kopachinska.galina@vnu.edu.ua).
 Дні занять ([ПС-Розклад v.3.8.2](#)).

III. Опис освітнього компонента

1. Анотація курсу

Політична географія країн і регіонів — суспільно-географічна дисципліна, основним об'єктом дослідження політичної географії є елементарні та інтегральні територіально-політичні системи у їх взаємодії між собою і з географічним простором.

Серед численних напрямів політико-географічних досліджень найістотнішими є такі: етапи формування і сучасний стан політичної карти світу; політико-географічне положення, формування державної території, столиця та адміністративно-територіальний поділ окремих країн; вивчення політичних кордонів з точки зору їх генезису, можливостей прикордонного співробітництва, транскордонних зв'язків, територіальних спорів і претензій; дослідження територіальних особливостей виборів до основних представницьких органів державної влади і місцевого самоврядування в різних країнах і регіонах світу; аналіз впливу різноманітних географічних чинників на стратегічні позиції держав у світовому просторі; комплексна політико-географічна оцінка окремих країн і регіонів світу.

У такому контексті предмет «Політична географія країн і регіонів», який викладається для студентів факультету міжнародних відносин виступає як одна з важливих дисциплін у вивченні територіальної (геопросторової) організації суспільства та дослідженням географічних закономірностей формування і розвитку політичних сфер його життя.

2. Мета і завдання освітнього компонента.

Метою курсу є аналіз елементарних та інтегральних територіально-політичних систем у їх взаємодії між собою і з географічним простором.

Основними завданнями курсу є вивчення: особливостей політичної географії як важливої навчальної дисципліни та історії її розвитку; суті понять «державна територія», «столиця» та «адміністративно-територіальний поділ»; політичних кордонів та особливостей їх функціонування; етапів формування і сучасний стан політичної карти світу; виборів та поняття «виборча система», «партія», особливостей її функціонування; аналіз впливу різноманітних географічних чинників на стратегічні позиції держав у світовому просторі; комплексної політико-географічної оцінки окремих країн і регіонів світу.

3. Результати навчання (компетентності).

Компетентності	Інтегральна	Загальні	Спеціальні (фахові)
	Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми в сфері міжнародних відносин, суспільних комунікації та регіональних студій, зовнішньополітичної діяльності держав, міжнародних взаємодій між державами, міжнародними організаціями та недержавними акторами, що характеризуються комплексністю та невизначеністю умов та передбачає застосування теорій суспільних наук та спеціальних наукових методів дослідження проблем	ЗК3 Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.	СК2 Здатність аналізувати міжнародні процеси у різних контекстах, зокрема політичному, безпековому, правовому, економічному, суспільному, культурному та інформаційному.
		ЗК4 Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.	СК8 Усвідомлення національних інтересів України на міжнародній арені.
		ЗК7 Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.	СК9 Здатність застосовувати знання характеристик розвитку країн та регіонів, особливостей та закономірностей глобальних процесів та місця в них окремих держав для розв'язання складних спеціалізованих завдань і проблем.
		ЗК8 Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.	
		ЗК10 Здатність спілкуватися державною мовою усно і письмово.	

	міжнародних відносин.	ЗК12 Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.	
--	-----------------------	---	--

Програмні результати навчання		
	RH01	Знати та розуміти природу міжнародних відносин та регіонального розвитку, еволюцію, стан теоретичних досліджень міжнародних відносин та світової політики, а також природу та джерела політики держав на міжнародній арені і діяльності інших учасників міжнародних відносин.
	RH02	Знати та розуміти природу та динаміку міжнародної безпеки, розуміти особливості її забезпечення на глобальному, регіональному та національному рівнях, знати природу та підходи до вирішення міжнародних та інтернаціоналізованих конфліктів.
	RH04	Знати принципи, механізми та процеси забезпечення зовнішньої політики держав, взаємодії між зовнішньою та внутрішньою політикою, визначення та реалізації на міжнародній арені національних інтересів держав, особливостей формування та реалізації зовнішньополітичних рішень.
	RH06	Знати природу та характер взаємодій окремих країн та регіонів на глобальному, регіональному та локальному рівнях.
	RH09	Досліджувати проблеми міжнародних відносин, регіонального розвитку, зовнішньої політики, міжнародних комунікацій із використанням сучасних політичних, економічних і правових теорій та концепцій, наукових методів та міждисциплінарних підходів, презентувати результати досліджень, надавати відповідні рекомендації.
	RH17	Мати навички самостійного визначення освітніх цілей та навчання, пошуку необхідних для їх досягнення освітніх ресурсів

4. Структура освітнього компонента.

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лек.	Лабор.	Сам. роб.	Конс.	Форма контролю/ Бали
5 семестр						
Змістовий модуль 1. Теоретичні основи вивчення політичної географії						
Тема 1. Політична географія як молода наукова дисципліна.	13	4	2	6	1	ДС/5
Тема 2. Держава-основний об'єкт вивчення політичної географії.	17	6	4	6	1	ДС/10
Тема 3. Політична географія Світового океану.	15	4	4	6	1	ДС/10

Тема 4. Політична карта світу та періоди її формування.	19	6	6	6	1	ДС/10 ДБ/5
Види підсумкових робіт						Бал
Модульна контрольна робота						60
Разом за модулем 1	64	20	16	24	4	100
6 семестр						
Змістовий модуль 2. Складові частини політичної географії та явища, що на них впливають						
Тема 5. Етнополітичні аспекти розвитку країн світу.	19	6	6	6	1	ДС/10 ДБ/2
Тема 6. Соціально-економічні аспекти політичної географії.	17	6	4	6	1	ДС/8
Тема 7. Географія політичних партій та суспільно-політичних рухів.	17	6	4	6	1	ДС/8
Тема 8. Електоральна географія.	17	6	4	6	1	ДС/8
Тема 9. Геополітика як важлива складова політичної географії	16	6	4	4	2	ДС/4
Види підсумкових робіт						Бал
Модульна контрольна робота						60
Разом за модулем 2	86	30	22	28	6	100
Всього годин/Балів	150	50	38	52	10	5 сем-100 6 сем-100

Методи контролю*: ДС – дискусія, ДБ – дебати, Т – тести, ТР – тренінг, РЗ/К – розв’язування задач/кейсів, ІНДЗ/ІРС – індивідуальне завдання/індивідуальна робота здобувача освіти, РМГ – робота в малих групах, МКР/КР – модульна контрольна робота/контрольна робота, Р – реферат, а також аналітична записка, аналітичне есе, аналіз твору тощо.

5. Завдання для самостійного опрацювання

№ з/п	Тема	Кількість годин
1	Завдання №1: проаналізувати та виділити спільні та відмінні риси розвитку політичної географії протягом різних історичних періодів	6
2	Завдання №2: здійснити реферативний огляд на тему: «Держава-основний об’єкт вивчення політичної географії»	6
3	Завдання №3: підібрати необхідну літературу, опрацювати і скласти довідковий конспект на тему: «Політична карта світу та періоди її формування»	12
4	Завдання №4: скласти порівняльну характеристику особливостей, проблем та перспектив розв’язання суспільно-політичних конфліктів сучасності.	12
5	Завдання №5: здійснити короткий реферативний огляд на тему: «Географія виборів та політичних партій»	12
6	Завдання №6: підібрати необхідну літературу, опрацювати і скласти довідковий конспект на тему: «Історія розвитку геополітики як науки»	4
	РАЗОМ:	52

IV. Політика оцінювання

Оцінювання під час семінарських занять оцінювання здійснюється на основі того наскільки студент вміє самостійно проаналізувати і передати здобуті знання, перерахування інформації з листка забороняється. Пропущені лекційні заняття не відпрацьовуються, семінарські заняття можуть бути відпрацьованими лише за умови

наявності вагомих доказових причин відсутності студента. Дедлайн здачі пропущених семінарських занять (за умови вагомих доказових причин) до дня здачі іспиту. Максимальна кількість пропусків без вагомих доказових причин – 2.

Дисципліна складається з двох змістових модулів та її вивчення не передбачає виконання ІНДЗ. У цьому випадку підсумкова оцінка за 100-бальною шкалою складається із сумарної кількості балів за:

1. поточне оцінювання з відповідних тем (максимум 40 балів);
2. модульна контрольна робота (максимум 60 балів).

Після освоєння змістового модуля 1 та змістового модуля 2 пишуться модульні контрольні роботи, по одній в кожному семестрі (5 та 6 сем.), кожна з них оцінюється максимум в 60 балів. Вся сума, включаючи поточний та модульний контроль, становить 100 балів, окремо за 5 сем. та окремо за 6 сем..

Якщо поточна семестрова оцінка становить не менше 75 балів, то за згодою студента вона може бути зарахована як підсумкова оцінка з навчальної дисципліни. У протилежному випадку, або за бажанням підвищити рейтинг, студент складає іспит. При цьому бали, набрані за результатами модульних контрольних робіт, анулюються.

V. Підсумковий контроль

Формою підсумкового семестрового контролю з даної дисципліни є екзамен, що складається в усній формі.

Екзамен виставляється за умови, якщо студент виконав усі види навчальної роботи, які визначені програмою навчальної дисципліни та отримав не менше 75 балів. В іншому випадку, або за бажання підвищити рейтинги, студент складає екзамен в усній формі, при цьому оцінка за МКР анулюється. Білети до екзамену містять по 3 питання, 1 теоретичне та 2 практичні. Екзаменаційна оцінка визначається в балах (від 0 до 60) за результатами виконання екзаменаційних завдань. В цьому випадку підсумкова семестрова оцінка визначається як сума поточної семестрової та екзаменаційної оцінок в балах згідно шкали оцінювання .

Оцінка та засвоєння курсу виставляються згідно шкали оцінювання

ЗАПИТАННЯ НА ІСПИТ

5 семестр

1. Політична географія як молода наукова дисципліна
2. Теоретичні та практичні питання, котрі вивчає політична географія
3. Історія розвитку політичної географії
4. Особливості розвитку політичної географії на сучасному етапі.
5. Геополітика, як важлива складова політичної географії.
6. Суть поняття критична геополітика.
7. Відомі геополітики та їх вклад в розвиток науки.
8. Провідні українські геополітики та їх основні дослідження.
9. Політико-географічні особливості дослідження поняття «держава»
10. Політико-географічна сутність держави. Особливість підходів до її визначення.
11. Різниця понять держава, народ, нація.
12. Історичні аспекти формування поняття держави.
13. Значення та функції держави у сучасному світі.
14. Державна територія, особливості її формування, використання.
15. Склад державної території.
16. Величина, структура та морфологія державної території.

17. Типи держав. Систематизація країн світу.
18. Суть поняття територія.
19. Залежні території та особливості їх класифікації.
20. Місце держави в сучасному глобалізованому світі.
21. Політико-географічне та геополітичне положення країни.
22. Комплексна політико-географічна характеристика окремої країни світу чи регіону та її складові.
23. Державне управління: суть поняття та його форми.
24. Форми державного устрою.
25. Класифікація держав світу за формою державного управління та формою державного устрою.
26. Адміністративно-територіальний поділ країн світу та особливості його застосування в різних країнах світу.
27. Адміністративно-територіальний поділ України.
28. Суть поняття та класифікація державного кордону.
29. Особливості формування та функціонування державних кордонів.
30. Морський кордон держави та особливості його формування.
31. Поняття внутрішніх вод, територіальних вод, континентального шельфу, виняткової морської економічної зони.
32. Держави світу, що мають визначені та спірні морські та сухопутні кордони. Міждержавні конфлікти щодо визначення лінії їх морських кордонів.
33. Особливості вирішення спірного питання формування українсько-румунського та українсько-російського морського кордонів.
34. Світовий океан та його політико-географічне значення. Конвенція ООН з ММП.
35. Проблема забруднення Світового океану та передумови її виникнення.
36. Політична карта світу як геополітична система і дзеркало історичної епохи.
37. Основі етапи та періоди формування політичної карти світу.
38. Теоретичні основи вивчення понять колонія та колонізація.
39. Історичні етапи колонізації та її вплив на формування політичної карти світу.
40. Деколонізаційні процеси та їх вплив на формування політичної карти світу.
41. Особливості формування політичної карти світу в к. XX-на поч..XXIст.
42. Сучасна політична карта світу: її структура та найновіші зміни.
43. Залежні території на сучасній політичній карті світу.
44. Невизнані або частково визнані держави світу.
45. Політико-географічне значення невирішених територіальних питань та претензії у сучасному світі.
46. Політико-географічна суть питання Антарктиди.
47. Сучасні колонізаційні процеси.
48. Політико-географічне значення російсько-грузинської війни.
49. Системна криза в Україні: передумови виникнення, питання Криму та його статусу, війна на Сході держави.
50. Війна в Україні та її політико-географічне значення.

6 семестр

1. Етнодемографічні аспекти політико-географічного дослідження країн світу.
2. Політико-географічна суть дослідження населення держави.

3. Демографічна політика держави.
4. Демографічні показники та їх значення.
5. Сучасні демографічні проблеми людства.
6. Державотворче значення громадянства.
7. Міграція населення: суть поняття, передумови та чинники, види міграції та наслідки від неї.
8. Поняття національної ідеї.
9. Політико-географічне значення націоналізму та етнічних конфліктів сучасності.
10. Різноманіття культур сучасного світу.
11. Культурні конфлікти.
12. Поняття діаспори та їх діяльності у сучасному світі.
13. Ідеологічні рухи сучасності.
14. Політико-географічне значення іредентизму.
15. Територіальні претензії за національною ознакою.
16. Релігійні війни як дестабілізуючий фактор сучасного світу.
17. Біженці та географія їх поширення у сучасному світі.
18. Суть поняття сепаратизму.
19. Історичні та сучасні війни за національне самовизначення.
20. Суть поняття економічної політики держави та її значення.
21. Особливості визначення економічного та ринкового потенціалу держав світу.
22. Основні макро- та мікропоказники соціально-економічного розвитку країн світу.
23. Найбільш економічно розвинуті країни світу.
24. Класифікація країн за рівнем соціально-економічного розвитку.
25. Інтеграційні процеси: політична, військова, економічна інтеграція країн.
26. Провідні політичні, економічні, військові організації.
27. Політико-географічне значення політичних, військових, економічних союзів, пактів, блоків у сучасному світі.
28. Глобалізаційні процеси сучасності.
29. Географія політичних партій та суспільно-політичних рухів.
30. Політико-географічна суть поняття політичної партії, руху, фронту та блоку
31. Типологія політичних партій.
32. Географія партійних систем.
33. Політико-географічне значення політичних партій та їх діяльності у сучасному світі.
34. Політичні партії та громадсько-політичні організації України.
35. Географія виборів та виборчих систем країн світу.
36. Електоральна географія як важлива складова політичної географії.
37. Теоретичні основи дослідження поняття «вибори».
38. Виборче право іноземців в різних країнах світу.
39. Виборчі системи країн світу та географія їх поширення.
40. Парламентські системи країн світу.
41. Історія формування парламентських систем країн світу.
42. Особливості виборів до парламентів різних країн світу.
43. Комплексна політико-географічна характеристика окремої країни світу.
44. Особливості комплексної політико-географічної характеристики окремої країни світу чи регіону та її складові.

45. Особливості дослідження політико-географічного та геополітичного положення країни чи регіону.
46. Геополітика як важлива складова політичної географії.
47. Історія розвитку геополітики.
48. Основні закони геополітики.
49. Парадигми геополітики та їх значення
50. Класики геополітики та їх основні праці.

VI. Шкала оцінювання

Шкала оцінювання знань здобувачів освіти з освітніх компонентів, де формою контролю є іспит

Оцінка в балах	Лінгвістична оцінка	Оцінка за шкалою ECTS	
		оцінка	пояснення
90–100	Відмінно	A	відмінне виконання
82–89	Дуже добре	B	вище середнього рівня
75–81	Добре	C	загалом хороша робота
67–74	Задовільно	D	непогано
60–66	Достатньо	E	виконання відповідає мінімальним критеріям
1–59	Незадовільно	Fx	Необхідне перескладання

VII. Рекомендована література та інтернет-ресурси

1. Вегеш М., Палінчак М., Петрінко В. *Геополітика в поняттях і термінах: підручник для студентів та аспірантів спеціальні " Політологія".* Ужгород: Видавничий дім "Гельветика", 2020. 786 с.
2. Дністрянський М. С. *Загострення геополітичних взаємин у період постмодерну та становище України : монографія.* Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2021. 154 с.
3. Закономірності функціонування глобальної економіки. URL: [http : // www.helpiks.org/4-19769.html](http://www.helpiks.org/4-19769.html). (дата звернення: 04.07.2022)
4. Мирослав Дністрянський, Галина Копачинська, Наталія Дністрянська Проблеми неврегульованості політичного статусу територій як чинник поглиблення суперечностей у міжнародних відносинах. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: географія.* Том 51, № 2 (2021). С: 74-81 DOI: <https://doi.org/10.25128/2519-4577.21.2> URL: <http://nzg.tnpu.edu.ua/issue/view/14796>
5. Незалежний аналітичний центр геополітичних досліджень «Борисфен Інтел» URL: <https://bintel.org.ua/> (дата звернення: 04.07.2022)
6. Jeremy Black. *Why geopolitics matters.* URL: <https://www.fpri.org/article/2020/01/why-geopolitics-matters/> (дата звернення: 04.09.2022)
7. Geopolitics: Definition, Foundations & Example URL: <https://study.com/academy/lesson/geopolitics-definition-foundations-example.html> (дата звернення: 04.09.2022)

8. Kopachinska G. Geopolitical view of Ukraine: History of development and specifics of its current transformation. *Quaestiones Geographicae* 40(4), Bogucki Wydawnictwo Naukowe, Poznań, 2021 pp. 47–62. 4 tables. DOI: 10.2478/quageo-2021-0037 URL: <https://sciendo.com/issue/QUAGEO/40/4> (БД Scopus+WoS)
9. Myroslav Dnistrianskyi, Galina Kopachinska, Nataliia Dnistrianska. Modern conflicts regarding the political status of territories: typological differences, features of spread and prospects for resolution. *Bulletin of Geography. Socio-economic Series*. No. 57 (2022). P: 113-123 Doi: <http://doi.org/10.12775/bgss-2022-0026> URL: <https://apcz.umk.pl/BGSS/article/view/34379/32895> (БД Scopus+WoS)
10. Natalia Kotsan, Galina Kopachinska, Yevheniia Vozniuk, Roman Kotsan Basic models of protection and functioning of the Ukrainian border in modern geopolitical realities: a view from Ukraine. *European Spatial Research and Policy* Vol. 29, Number 1 (2022) P: 79-96. DOI: <https://doi.org/10.18778/1231-1952.29.1.04> URL: <https://czasopisma.uni.lodz.pl/esrap/article/view/9908> (БД Scopus+WoS)
11. Political geography URL: <https://www.studysmarter.us/explanations/human-geography/political-geography/> (date of application: 29.06.2022)
12. Political geography : defining nation-states URL: <https://slcc.pressbooks.pub/humangeography/part/political-geography/> (date of application: 29.06.2022)
13. Roman Kotsan, Natalia Kotsan, Galina Kopachinska, Yevheniia Vozniuk Transformation of Ukrainian-Polish border regions: experience of Ukraine *Forum Geographic* Vol. 21, Issue 1. 2022 P: 92-101. DOI: 10.5775/fg.2022.071.i URL: <http://forumgeografic.ro/> (БД Scopus)
14. Sara H Smith (2020) Political Geography: A Critical Introduction URL: https://www.researchgate.net/publication/336241806_Political_Geography_A_Critical_Introduction (date of application: 29.06.2022)